

ЗАХОДИ ЩОДО РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

З метою приведення національного законодавства у сфері технічного регулювання у відповідність до вимог законодавства ЄС здійснено ряд заходів. Зокрема,

У сфері стандартизації¹

Прийнято Закон України від 05.06.2014 № 1315-VII «Про стандартизацію» (нова редакція), яким передбачено створення національного органу стандартизації (НОС), який не є органом державної влади; скасування обов'язковості застосування стандартів та інших нормативних документів у сфері стандартизації; відміну реєстрації технічних умов; зняття необхідності відомчих погоджень проектів національних стандартів та усунення нормативно-правового регулювання відносин, пов'язаних із розробленням стандартів та технічних умов підприємств, установ та організацій. Закон набув чинності з 03.01.2015 року.

На виконання зазначеного Закону прийнято розпорядження Кабінету Міністрів України (КМУ) від 26.11.2014 № 1163-р «Про визначення державного підприємства, яке виконує функції національного органу стандартизації», цим підприємством є «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» (ДП «УкрНДНЦ»).

Наказом Мінекономрозвитку від 30.12.2014 № 1491 затверджено нову редакцію Статуту ДП «УкрНДНЦ» з урахуванням виконання ним функцій НОС. Статут зареєстровано 29.01.2015.

Прийнято накази Мінекономрозвитку від 02.02.2015 № 76 «Про затвердження Положення про керівну раду національного органу стандартизації» (зареєстровано в Мін'юсті 18.02.2015 за № 186/26631) та від 09.02.2015 № 103 «Про затвердження Положення про комісію з апеляцій

та Порядку розгляду нею апеляцій» (зареєстровано в Мін'юсті 23.02.2015 за №№ 208/26653, 209/26654).

Керівна рада НОС є дорадчо-наглядовим органом НОС, до повноважень якої, зокрема, належить схвалення проектів рішень щодо створення та припинення діяльності технічних комітетів стандартизації, визначення сфери їх діяльності; програми робіт з національної стандартизації; щорічного звіту про діяльність НОС.

Комісія з апеляцій розглядає апеляції, подані будь-якою фізичною або юридичною особою, яка має безпосередній або опосередкований інтерес щодо діяльності у сфері стандартизації та / або застосування її результатів, або технічним комітетом стандартизації щодо рішень, дій чи бездіяльності НОС.

Наказом Мінекономрозвитку від 01.04.2015 № 324 затверджено склад комісії з апеляцій.

Наказом Мінекономрозвитку від 13.05.2015 № 459 затверджено склад керівної ради НОС.

ДП «УкрНДНЦ» восени минулого року отримало підтвердження членства в Міжнародній організації зі стандартизації (ISO) та Міжнародній електротехнічній комісії (IEC), що сприятиме упровадженню досягнень технічного прогресу та розвитку технологій, надасть можливість узгоджувати національну технічну політику у сфері стандартизації з технічною політикою країн, торговельних партнерів України. У зв'язку з переданням цих функцій НОС ДП «УкрНДНЦ» наразі проводить роботу щодо переукладання угод про членство з Європейським комітетом зі стандартизації (CEN) та Європейським комітетом зі стандартизації в електротехніці (CENELEC).

На постійній основі забезпечується гармонізація національних стандартів з міжнародними та європейськими, в першу чергу тих, добровільне застосування яких є доказом відповідності продукції вимогам технічних регламентів, аналогічних відповідним директивам Нового та Глобального підходів.

¹ Щодо заходів у сфері метрології дивись журнал «Метрологія та прилади», № 1, 2016 рік.

На сьогодні фонд національних стандартів становить 15 133 національних стандарти, із яких 11 300 гармонізовані з міжнародними та європейськими.

У 2015 році прийнято 3 996 національних нормативних документа (стандартів та змін до них), із яких 2 970 — гармонізовано з міжнародними та європейськими.

На сьогодні скасовано чинність міждержавних стандартів (ГОСТів), розроблених до 1992 року, зокрема, у 2015 році видано накази щодо скасування 15 773 ГОСТів (у тому числі ДСТУ ГОСТ, ідентичних ГОСТам до 1992 року).

До повнотекстової електронної бази даних національних стандартів внесено тексти 13 620 нормативних документів, із яких у 2015 році — 2820.

У сфері технічних регламентів та оцінки відповідності

Прийнято Закон України від 15.01.2015 № 124-VIII «Про технічні регламенти та оцінку відповідності», який встановлює єдині правові та організаційні засади розроблення, прийняття та застосування технічних регламентів і процедур оцінювання відповідності, здійснення оцінювання відповідності відповідно до європейських вимог та положень Угоди про технічні бар'єри в торгівлі СОТ, а також визначення кінцевої дати скасування обов'язкової сертифікації продукції (з 2018 року) згідно з Декретом КМУ від 10.05.1993 № 46-93 «Про стандартизацію і сертифікацію». Прийняття цього Закону створює законодавче підґрунтя для адаптації «вертикального (секторального) законодавства», визначеного частиною другою Додатку III до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Закон набув чинності з 10.02.2016 року.

Реалізація зазначеного Закону потребує розроблення проектів 31 акта: 17 актів КМУ (розробник 16 з яких — Мінекономрозвитку, 1 — Державна фіскальна служба) та 14 наказів Мінекономрозвитку.

Протягом звітного періоду прийнято:

10 постанов КМУ, а саме:

- від 17.07.2015 № 915 «Про внесення змін до пункту 3 Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів щодо захисту прав споживачів, стандартизації, метрології, сертифікації, підтвердження відповідності та управління якістю»;
- від 04.11.2015 № 898 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 18 червня 2012 р. № 708 щодо «Правил розроблення проектів технічних регламентів, що затверджуються Кабінетом Міністрів України, на основі актів законодавства Європейського Союзу»;
- від 16.12.2015 № 1057 «Про визначення сфер діяльності, в яких центральні органи виконавчої влади здійснюють функції технічного регулювання»;

- від 16.12.2015 № 1170 «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу відповідності вимогам до національного органу України з акредитації та внесення зміни до пункту 3 Положення про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України»;
- від 30.12.2015 №1184 «Про затвердження форми, опису знака відповідності технічним регламентам, правил та умов його нанесення»;
- від 13.01.2016 № 95 «Про затвердження модулів оцінки відповідності, які використовуються для розроблення процедур оцінки відповідності, та правил використання модулів оцінки відповідності»;
- від 13.01.2016 № 56 «Про затвердження спеціальних вимог до призначених органів з оцінки відповідності»;
- від 13.01.2016 № 4 «Про внесення змін до Положення про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України»;
- від 27.01.2016 № 57 «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, переоформлення та видачі дублікату рішення про призначення органу з сертифікації в державній системі сертифікації, розширення сфери призначення та анулювання рішення про призначення»;
- від 27.01.2016 № 96 «Про затвердження порядку видачі або відмови у видачі рішення про призначення, його переоформлення та видачі його дублікату, розширення та обмеження сфери призначення, тимчасового припинення і поновлення дії рішення про призначення та анулювання цього рішення та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов».

5 наказів Мінекономрозвитку, а саме:

- від 17.09.2015 № 1151, зареєстрований у Мін'юсті 02.10.2015 за № 1179/27624 «Про затвердження форми заявки на призначення органу з сертифікації в державній системі сертифікації»;
- від 08.10.2015 №1282, зареєстрований у Мін'юсті 27.10.2015 за №1309/27754 «Про затвердження Порядку формування та ведення бази даних про технічні регламенти»;
- від 17.11.2015 № 1454, зареєстрований в Мін'юсті 04.12.2015 за №№ 1512/27957, 1512/27958 «Про затвердження Положення про комісію з розгляду апеляцій на рішення призначених органів з оцінки відповідності та Порядку розгляду апеляцій на рішення призначених органів з оцінки відповідності»;
- від 10.02.2016 № 224 «Про затвердження Порядку формування та ведення реєстру призначених органів з оцінки відповідності і визнаних незалежних організацій та Порядку формування та ведення баз даних, одержаних органом, що призначає, від призначених органів з оцінки відповідності»;

- від 25.02.2016 № 308 «Про затвердження Переліку національних стандартів, відповідність яким надає презумпцію відповідності органів з оцінки відповідності і визнаних незалежних організацій спеціальним вимогам до призначених органів з оцінки відповідності і визнаних незалежних організацій».

Проекти інших нормативно-правових актів перебувають на різних стадіях опрацювання і погодження.

Із 27 секторів, визначених у цьому Додатку, в Україні на основі відповідних актів законодавства ЄС прийнято 24 технічні регламенти, з яких 22 є обов'язковими до застосування. Залишилося розробити ще 3 технічні регламенти у відповідних секторах (щодо вибухових речовин цивільного призначення, пакування та відходів пакування, високошвидкісних залізниць).

При цьому у зв'язку зі змінами у європейському законодавстві, відповідно до яких низку директив ЄС переглянуто і викладено у новій редакції, здійснюється перегляд прийнятих технічних регламентів з метою максимального їх приведення у відповідність до нових версій директив ЄС.

На сьогодні вісім технічних регламентів максимально приведено у відповідність з актами законодавства ЄС (щодо електромагнітної сумісності обладнання; низьковольтного електричного обладнання; безпеки машин; безпечності іграшок; медичних виробів; медичних виробів для діагностики *in vitro*; активних і медичних виробів, які імплантують; енергетичного маркування).

Разом з тим, зважаючи на прийняття Європейським Парламентом та Радою ЄС нової версії директиви щодо простих посудин високого тиску (від 26.02.2014 року № 2014/29/ЄС), завершується перегляд Технічного регламенту безпеки простих посудин високого тиску, затвердженого постановою Уряду від 25.03.2009 № 268.

Загалом в Україні прийнято 49 технічних регламентів, із них 47 розроблено на основі актів законодавства ЄС, у тому числі директив Нового та Глобального підходу, з яких 41 вже є обов'язковими до застосування.

З метою створення умов для переходу від обов'язкової сертифікації до оцінювання відповідності вимогам технічних регламентів із Переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації в Україні, затвердженого наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 01.02.2005 № 28 (zareestrowano в Міністерстві юстиції України за № 466/10746 від 04.05.2005), вилучається продукція, на яку розповсюджується їх дія, а також продукція з низьким ступенем ризику.

На сьогодні Перелік продукції скорочено більше ніж на 86,4%.

У сфері акредитації

З метою приведення національної системи акредитації у відповідність до положень Регламенту 765/2008 у грудні 2011 року та у лютому 2015 року внесено зміни до Закону України «Про акредитацію органів з оцінки відповідності».

У 2011 році Національне агентство з акредитації України (НААУ) отримало статус підписанта Двосторонньої Угоди про визнання з Європейською кооперацією з акредитації (ЄА) для сфери «Акредитація органів з сертифікації персоналу». 23 листопада 2011 року між НААУ та Європейською кооперацією з акредитації (ЄА) було підписано Угоду про асоційоване членство.

З метою розширення визнання НААУ на європейському рівні 24 травня 2012 року ЄА підтверджено визнання НААУ для сфери «Акредитація органів з сертифікації персоналу» та підписано Угоду щодо розширення визнання національної системи акредитації для нових сфер — «Акредитація калібрувальних лабораторій», «Акредитація випробувальних лабораторій», «Акредитація органів з сертифікації систем менеджменту».

20 листопада 2014 року НААУ отримало статус підписанта Двосторонньої Угоди про визнання з ЄА для сфери «Акредитація органів з інспектування».

З 1 по 2 жовтня 2015 року представники НААУ взяли участь у роботі 34-го засідання Ради Багатосторонньої Угоди Європейської кооперації з акредитації (МАС), що відбулося у Берліні (Німеччина), під час якого прийнято рішення щодо отримання НААУ статусу підписанта у сфері «Акредитації органів з сертифікації продукції». Урочисте підписання Угоди відбулося під час роботи Генеральної асамблеї ЄА 25—26 листопада у Будапешті (Угорщина).

Отже, на сьогодні НААУ отримало визнання з боку ЄА за всіма напрямками акредитації: випробувальні та калібрувальні лабораторії, органи з сертифікації продукції, персоналу та систем менеджменту, органи з інспектування.

У 2013 році розпочалися роботи з підготовки НААУ до приєднання до Угоди Міжнародної асоціації з акредитації лабораторій (ILAC) про взаємне визнання (MRA) та набуття асоційованого членства в ILAC. 16 вересня 2014 року НААУ отримало статус асоційованого члена ILAC; 24 вересня 2014 року — статус повноправного члена ILAC і підписанта Угоди ILAC MRA у сфері «Акредитація калібрувальних та випробувальних лабораторій». 11 грудня 2014 року НААУ розширило своє визнання і стало підписантом Угоди ILAC MRA у сфері «Акредитація органів з інспектування».

Також у грудні 2014 року НААУ подано заявку на отримання членства в Міжнародному форумі з акредитації (IAF) та приєднання до Багатосторонньої ▶

угоди про визнання Міжнародного форуму з акредитації (IAF MRA) для сфери «Акредитація органів з сертифікації систем управління».

Щодо підготовки до підписання Угоди АСАА

На виконання ст. 56 і 57 Глави 3 «Технічні бар'єри в торгівлі» Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (Угоди про асоціацію) українська сторона вживає необхідних заходів щодо імплементації законодавчих актів ЄС, визначених у Додатку III до Угоди, повного узгодження діяльності інституцій інфраструктури якості, гармонізації нормативної бази з міжнародними та європейськими стандартами для підписання Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислових товарів (Угоди АСАА).

Приєднання України до Угоди АСАА надасть можливість продукції, охопленої Угодою, бути розміщеною на внутрішньому ринку ЄС без додаткових випробувань та процедур оцінювання відповідності.

До кінця поточного року планується завершити роботу з підготовки до підписання Угоди АСАА у трьох визначених секторах української промисловості (низьковольтне обладнання, електромагнітна сумісність та машини), визначених пріоритетними за участі центральних органів виконавчої влади та інших зацікавлених організацій.

На сьогодні завершено роботу щодо приведення технічних регламентів у трьох секторах промислової продукції до європейського законодавства, в результаті чого прийнято:

- Технічний регламент безпеки машин, затверджений постановою Уряду від 30.01.2013 № 62;
- Технічний регламент низьковольтного електричного обладнання, затверджений постановою Уряду від 16.12.2015 № 1067;
- Технічний регламент електромагнітної сумісності обладнання, затверджений постановою Уряду від 16.12.2015 № 1077.

Зважаючи на Угоду АСАА, призначено 12 органів з оцінки відповідності, акредитованих НААУ, які спроможні проводити роботи з оцінки відповідності у пріоритетних секторах промислової продукції, чотири із яких недержавної форми власності.

На сьогодні прийняті як національні усі європейські стандарти у пріоритетних для Угоди АСАА секторах промисловості.

Наразі опрацьовується питання щодо розширення Угоди АСАА на інші пріоритетні сектори промислової продукції згідно з Додатком III до Угоди про

асоціацію, що дасть можливість підвищити конкурентоспроможність вітчизняної продукції та розширити експортні спроможності України.

Розбудова системи технічного регулювання на принципах, які діють в ЄС, зокрема, приведення правил і процедур української системи технічного регулювання у відповідність до міжнародної та європейської практики, посилення інституційного розвитку країни з метою імплементації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у сфері технічного регулювання сприятимуть підвищенню рівня соціальної стабільності та добробуту країни, подальшому розвитку торговельного та інвестиційного співробітництва з країнами Європейського Союзу, а також усуненню технічних бар'єрів у торгівлі.

Подальші кроки щодо реформування системи технічного регулювання

Наразі основними перспективними напрямами діяльності Мінекономрозвитку у сфері технічного регулювання у 2016 році вбачаються:

- реалізації нових Законів України «Про стандартизацію», «Про метрологію та метрологічну діяльність», «Про технічні регламенти та оцінку відповідності»;
- проведення Європейською комісією аналізу готовності України до підписання Угоди АСАА у чотирьох визначених секторах української промисловості (низьковольтного обладнання, електромагнітної сумісності та машин);
- підписання Угоди АСАА;
- реалізація заходів Стратегії розвитку системи технічного регулювання на період до 2020 року, передбачених на 2016 рік;
- прийняття 1000 національних стандартів, гармонізованих з міжнародними та європейськими методами «перекладу» і «підтвердження»;
- модернізації обладнання та матеріально-технічної бази випробувальних та калібрувальних лабораторій на наступний період.

Розбудова системи технічного регулювання на принципах, які діють в ЄС, зокрема, приведення правил і процедур української системи технічного регулювання у відповідність до міжнародної та європейської практики, посилення інституційного розвитку країни з метою імплементації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у сфері технічного регулювання сприятимуть підвищенню рівня соціальної стабільності та добробуту країни, подальшому розвитку торговельного та інвестиційного співробітництва з країнами ЄС, усуненню технічних бар'єрів в торгівлі.

(За матеріалами Департаменту технічного регулювання «Мінекономрозвитку»)